

ZVON

LEPOZNANSKI LIST S PODOBAMI.

Leto V.

Na Dunaji 15. decembra 1879.

List 24.

Fr. Levstik.

Odlični pesniki in pisatelji slovenski.

V.

Simon Jenko.

(Konec.)

 Pesnikov pogreb, ki je bil 20. vinotoka, opisuje nam v „Slov. Narodu“ (št. 125, l. 1869.) prof. Vođušek tako:

„Tam, kjer počiva Preširen uže dvajset let, smo zanesli včeraj ob 1/2 5. popoldne našega slavnega pesnika, Simona Jenka. Osoda, pri obeh skoraj enaka, je hotela, da v smerti vkupaj počivata. Preširen je prišel dve leti pred smertjo le — sem v Kranj na svoje stalno mesto. S. Jenko le nekoliko mesecev prej. Od kdaj je začel bolehati, tega ne vem; ko se je v Kranj preselil, gotovo ni bil več zdrav, neka otožnost iz neznatnih vzrokov se mu je brala na lici, bil je malo besedi in pesniški duh je v njem opešaval; meseca septembra je začel kri bljuvati in potem je od dne do dne slabejši prihajal. Pred desetimi dnevi se je ulegel in vkljub dobri postrežbi je tako oslabil, da k zadnjemu ni več prijateljev poznal, ki so ga prišli obiskovat. Dne 18. t. m. ob dveh popoldne je po dolgem vojskovanji se smertjo mirno zaspal. Sprevod njegov je bil, kakoršen se spodobi slovečemu pesniku, jako slovesen. Med tujimi gosti, prišedšimi k pogrebu od vseh strani, omenjam posebno pevcev ljubljanske čitalnice, ki so prinesli seboj lavorikov venec, na katerem je visel trak v narodnih barvah z napisom; „Pevci pevcu“ in ga na trugo položili. Tudi tukajšne nježne roke so pripomogle in kinčale trugo s cveticami in zelenimi venci“.

„Ob določeni uri pridejo pevci ljubljanske in kranjske čitalnice s černo ovitima zastavama pred hišo mertvega, kjer je uže velika množina ljudstva čakala in ko so duhovni odmolili, zapojejo ljubljanski pevci pesem, kranjski pa vzdignejo trugo. Sprevod, ki mu ni bilo konca ne kraja, se giblje proti pokopališču, za križem je šla mladina, potem za združenima zastavama ljubljanski in tukajšni pevci, za temi častita duhovščina, ki je zastonj umerlega sprevajala, in za trugo nepretergana versta prijateljev, znancev in tujih. Celo mesto je bilo na nogah. Pogreb je bil jako ginljiv; ko so pustili truplo v černo perst, so leteli venci, cvetlice, traki za njim in slovenski zastavi ste se nagnili nad tihim grobom; združeni pevci so zapeli „Blagor mu“ in „Jamica“. Težko smo se ločili od kraja, kjer smo pokopali spet enega dragega Slovenca. Predno pa pevci iz pokopališča odidejo, se postavite zastavi križema nagnjeni na Preširnovem grobu, ki je bil z lahkim snegom pokrit, in ljubljanski pevci mu milo pesmico zapojejo. To je kratek popis žalostne svečanosti. Zgubili smo moža, po katerem se joče slovenska modrica in žaluje ves slovenski narod. K zadnjemu naj še omenim tukajšne čitalnice, ki je po svojih udih vse stroške tega pogreba na se vzela, kajti S. Jenko je bil Aristides, qui non reliquit, unde efferretur. Bodi mu zemlja lahka“.

4.

Jenkove pesni in povesti („Spomini“, „Jeperški učitelj“) so uže različni učeni možje ocenjevali: Svetec v „Novicah“, Pajk v „Izbranih Spisih“, Stritar v „Zvonu“, Zavadlal v „Slovenskem Narodu“. In dasi bi se o njegovih pesnih moglo še kaj novega povedati ter osobito Jenkovo stališče v slovenskem slovstvu v obče s krepkimi potezami označiti, moram ta posel vendar drugim prepuščati, ker se mi v „Zvonu“ uže prostor kerči in ker bi rad tudi pesnikov značaj nekoliko opisal.

Prijatelji pesnikovi mi pripovedujejo, da, ko je Jenko l. 1853. prišel iz Novega mesta v Ljubljano v sedmo šolo, bil je uže popolnoma pameten, resnoben človek, dasi je imel tedaj stoprav 18 let. Svojega možatega značaja, svojih nazorov o človeškem življenji, o veri, o politiki, o slovanstvu od tega časa ni izpreminjal: kakor je mislil o teh rečeh z osemnajstimi leti, tako je mislil tudi še o smerti svoji. To se ve, da so poznejše bridke izkušnje njegovega značaja posamezne strani potemnile in poostrole, a bistveno ga niso premenile. A kar je njegove ljubljanske sošolce najbolj osupnilo ter neznanega novomeškega dijaka mnogim v kratkem času neizmerno prikupilo, to je bilo njegovo možato in odločno slovansko mišljenje. Imel je samo jedno misel: da bi slovanstvo srečno, mogočno in slavno bilo in o vsakem politiskem preobračaji vprašal se je najpopreje: kaj bode to Slovanom koristilo? A politikoval ni z mehkim, občutnim srcem, kakor navadno mi Slovenci, nego hladno misleč z bistro glavo. Premda ga je vsak napredek v slovanstvu neizmerno veselil, vendar je večkrat terdil, da uče-

njaški zbori in znanstvene terminologije, navdušene pesni in učene akademije slovanstva nikoli ne bodo zjediniile in oslavlile, nego topovi bodo germeli in kri bode v potocih tekla tedaj, kedar se bode snovala slovanska vzajemnost....

Za blagor očetnjave

Naj puška govori!

Spasa in rešenja slovanstvu nádejal se je od jedine mogočne države slovanske. Velikrat je rekel, da slovanstvo brez ruskega naroda néma nobedne bodočnosti. Jako karakteristična se mi zdi v tem oziru krasna pesen, katero je Jenko uže v sedmi šoli zložil ter potem v „Vajah“ priobčil. Natisnena je tudi uže v „Slov. Narodu“ l. 1869. Slóve tako:

Dan Slovaneki.

Prišel bo odmenjeni čas,
Ko bode razlegal se glas
Od krajev, kjer solnce vzhaja
Do krajev, kjer solnce zahaja,
Ko klical Slovane bo skup
Od krajev vseh vojskini hrup.

Na vojsko, junaci, na bor!
Na černe osvete pomor!
Kar Laba vas je porodila,
Kar Dónava močna gojila,
Vi vsi, kar napája vas Don
I kar vas preživlja sedlon,

Vsi čujte germeti na glas:
Prišel je odmenjeni čas!
Od krajev, kjer solnce vzhaja,
Do krajev, kjer solnce zahaja,
Kar nosi Slovana imé,
Naj složno poda si roké!

V potocih prelivaj se kri!
Le zemlja, ki prejšne si dni
Kri hrabrih očetov popila,
Se s trupli njihovim' gnojila,
Sovražnikov kervco popij,
Sovražnikov trupla pokrij!

Nad črnimi grobi vesel
Slovan bo zastavo razpel,
God svóhóde bode praznóval,
Svetá ho straném oznanóval
Veselega petja odglas:
Da tu je odmenjeni čas!

Ta pesen je program Jenkovega politiškega misljenja. In kako si je pesnik želel tega „dneva slovanskega“, to nam sam spet pripoveduje v veličastni pesni:

Ko zaspal bom v smerti,
Ne kopljite jame,
Kjer versté se križí,
Tam ni mesta zá-me!

Na visoki Tatri
Jamo izkopljite,
Tri drevesa sveta
Ná-njo zasadite!

Tam moj duh bo gledal
Na vse štiri stráni,
Dokler bela zora
Dneva ne oznáni.....

Sopern mu je bil vsak partikularizem mej Slovani. Kedar je čital v novinah o malostnih prepirih mej Serbi in Hrvati, nejevoljen je vergel list po mizi rekoč: To so otroci! Vsak uspeh ruskega naroda pozdravljal je sê serčnim veseljem. Ko so bili l. 1862 Poljaci uperli se Rusom ter so mnogi z nemškimi in francozkimi novinami pitani Slovenci na Dunaji želeli zmage Poljakom, vprašali so Jenka: „No, Šimen, na kateri strani si pa ti?“ Kratko jim odgovori: „Na tisti, kjer mora biti vsak pameten Slovan!“ — Mej vsemi narodi slovanskimi jedinih Poljakov ni mogel terpeti; učil se je vseh jezikov slovanskih — samo poljskega ne. O slovanstvu govoril je vselej z največjim navdušenjem in poštovanjem. Nobedne šale in da je bila še tako nedolžna, nobednega, niti najboljšega soper

slovanstvo napérjenega dovtipa ni mogel prebiti niti od najboljših prijateljev ne; ako je pa celo kdo slovanstvu zabavljaj, gorjé mu! To ga je kar razjarilo. — Iz serca je sovražil vse tiste učenjake, katerim je slovanstvo samo objekt, da si z njim služijo slavo, čast in denar, nego uzor slovanskega učenjaka bil mu je Palacký.... Take in jednake nazore imel je Jenko o slovanstvu, za te je živel in gorel, te je širil uže v sedmi šoli mej svojimi součenci, te je povelil — čeval v svojih neumerjočih pesnih, tem je na vseučilišči pridobival prijateljev mej mlajšimi tovariši, tem je ostal zvest do konca svojega življenja!

Poleg tega svojega gorečega slovanskega rodoljubja je pa Jenko umel dobro ocenjevati večnolepe proizvode tujih narodov. Nemški, vlaški in francoski jezik čital in govoril je malo ne kakor svojo materinščino. Rad je na pamet navajal Petrarkove sonete in Tasove stance. Odkritoserčno je pravil, da največ upliva imeli so nanj in na njegovega pesništva razvoj Byron, Heine, Lermontov. Največji pesnik slovanski bil mu je Lermontov, a največ naučil se je od Heineja.

Druga posebnost Jenkova bila je njegova dijalektika. Jenko je neizmerno hitro, bistro in logiško mislil. Neumne besede ni mogel terpeti. Takoj je nasprotnika zgrabil za besedo, začel ga je prav po Sokratovo prijemat i in pestil ga je, dokler ga ni popolnoma ugnal. Zategadelj dijaški filistri in ničevdedci z njim niso mogli izhajati: boljši dijaki so ga poštovali ter imenovali so ga „ta pametni Jenko“.... Njegovi dijalektiki perva pomočnika bila sta sarkazem in ironija. Kedar je hotel, zavil je besedo tako, da je užgala in upalila. Do humorja vspél se

je malokedaj, a kedar se je, bil je njegov humor zdrav in krepak.

Česti željan Jenko ni bil kar nič. Nego v svojih persih je nosil krepko zavest in preverjenje, da je sam pameten mož. Zategadelj mu nikoli niti najučenejši, niti najbogatejši človek ni sape zaperl: vsakemu je svojo povedal. Ta njegov mogočni ponos, kakor tudi misel, da mora vsak človek kolikor toliko biti njegovega značaja, bilo je sem ter tija uzrok njegovi odurnosti, njegovi ironiji in sarkazmu, posebno zadnja leta, ko so mu živei oslabei tako, da ga je večkrat tudi nedolžna nespametna beseda ujezila.

Svojega dobrega serca ni zatajeval; bil je sošolcem prijazen in tudi z mlajšimi prijatelji kolegijalen ter je v sili in potrebi rad delil z njimi, kar je imel. Svoje domače, osobito mater svojo, jako je ljubil. Kedar je utegnil, létel je iz Kranja na očetov dom. Dasi se svojimi mlajšimi brati in sestrami ni bil vselej prijazen ter jim je rad kaj ponagajal, vendar so ga zaradi njegovih dobrih rok in njegovega dobrega serca vsi ljubili. Najljubši prijatelj mu je bil pokojni prof. V a l. M a n d e l c, izredno duhovit in vesel človek. Tega je imel rad pri sebi, kedar se mu je na Dunaji slabo godilo, kajti kdor se je hotel smejati, moral je vedno dobrovoljnega Mandelca poiskati. Njemu humor nikoli ni pošel.

Zadnje čase bil je velik pesimist. In kako bi ne bil? Večna skerb za vsakdanji kruh, suhoparno pisarjenje in pravljanje v zaduhli pisarnici, „želja neizpolnjenih bolečine“, preverjenje, da se njegove visokoleteče misli o človeštvu in slovanstvu ne mogó uresničiti, očitno sovraštvo ali žaljiva mlačnost razumnih Slovencev do njegovih poezij, o katerih je bil preverjen, da so slovenske hva-

ležnosti vredne, slabo telesno zdravje: vse to mu je vzelo veselje do dela in do življenja . . . in truden, v resnici truden na duhu in na telesu ulegel se je nesrečni pesnik k večnemu počitku . . .

Jenko je bil majhne postave in jako šibkega života. Govoril je tenko a razločno in prijetno. Krasna temna brada, ki mu je sezala daleč doli na persi, izredno visoko čelo, lepi temnorjavni in vedno lepo počesani lasje dajali so njegovemu obrazu moško in resno podobo. Nos mu je bil lepo pravilno urezan; imel je drobne temnorjave oči ter rad z njimi namežikoval; samo kedar je s človekom govoril, takrat ga je večkrat svitlo in debelo pogledal. Lasje na glavi in v bradi so se mu zgodaj pobelili, uže na Dunaji so mu precéj osiveli. Brez virginije v ustih ga nikoli nihče ni videl.

5.

Takoj po Jenkovi smerti osnoval se je v Kranji odbor s tem namenom, neumerlemu pesniku postaviti dostojen spomenik. V „Slov. Narodu“ (št. 137. 23. listopada l. 1869.) oglasili so temu odboru predsednik dr. V. Prevec, tajnik Dragotin Šavnik in blagajnik F. Sajevec vabilo, naj čestitelji pokojnega Jenka zbirajo ter odboru pošiljajo v ta namen potrebne novce. Ti so se dosti povoljno zlagali tako, da se je mogel pesnikov spomenik 28. kimovca odkriti. Slavnost, ki se je versila o tej priliki, opisal je obširneje v „Slov. Narodu“ (l. 1873. št. 225 in 226) pisatelj teh verstic. O tej priliki izverstno sta govorila Simonu Jenku v spomin dva velika čestitelja, prijatelja in sošolca umerlega pesnika, dr. J. Mencinger in dr. V. Zarnik. Pevci so na to zapeli Jenkovo „Molitev“, pozdravili pred odhodom tudi Preširnov grob,

potem pa vernili se v mesto. Odhajajoč spominjali sme se prelepim Stritarjevih besed, katere je svojemu sošolcu in prijatelju v „Zvonu“ zapel:

„Gorke ti toči solzé na grob Slovenija mati,
Točijo gorke solze bratje in sestre ti nanj.
V zemlji domači ležiš, v najlepši tu družbi
počivaš,

Tebi na strani leži pevca preblago sercé;
Blazjega ni sercé slovenska nam zemlja rodila,
Ti po kervi si brat, brat si po duhu mu bil.
V zemlji domači ležiš, predragi ti zemlji slo-
venski,

Ki si na tujem zvestó vedno ji hranil sercé.
Stražijo dom ti gorenjske goré ob meji koroški,
Sava pod tábo šuměč bistre valove vali.
Tam pa doli leži s predrago očetovo hišo
Ravno ti Sorško polje, ki si ga ljubil tako*!

Podpisanemu pisalcu bila je prvotna namera v „Zvonu“ opisati vse tiste čestite može, ki v slovenskega pesništva zgodovini sedé na prvih stoléh ter blagovoljnemu čitatelju podati vsaj še životopise Fr. Cegnarja, Fr. Levstika in Mat. Valjavca; todá mnogi šolski posli in drugi nepričakovani uzroki so mi to nameró preprečili. Zveršujé tedaj z Jenkom svoje članke se preserčno zahvaljujem vsem tistim mnogim gospodom, ki so mi s pismenimi ali ustnimi poročili in novimi podatki blagovoljno podpirali. V i r o v navadno nisem navajal, ker nisem hotel s tem pripovedovanja motiti. Kdor

se peča sè slovenskega slovstva zgodo-
vino, ta bode dobro vedel, koliko je
v mojih životopisih novega, koliko po
starih spisih posnetega. Pri Preširnu in
Jenku želel sem njiju vnanje življenje
točno opisati, ker sem preverjen, da no-
bednega pesnika ne moremo popolnoma
umeti, ako njegovega življenja natanko
ne znamo. Ali sem povsod pravo zadel,
ali ne, tega ne vem; vendar se mi zdi,
da je v tem oziru preostra in preosorna
sodba č. g. prof. Marna, ki je nedavno
v „Učiteljskem Tovariši“ moje životo-
pise imenoval „nepotrebne pisarije“
ter mi očital, da bodo Slovenci zdaj
Preširna mánj spoštovali, odkar so v
„Zvonu“ njegovo življenje opisano brali.
Zdi se mi, da gospod profesor o tej
stvari preozkoserčno misli, kakor je
misлил takrat, ko nam je v osmi šoli
sè sveto jezo rekel, da nam on kot ka-
toličan, učeník in duhovnik Preširnovih
poezij — ne more priporočati.... Jaz
sem g. profesorju za mnogo lepih naukóv
iz vsega serca hvaležen, a kar se Pre-
širna tiče, bil sem uže v osmi šoli dru-
gačnih misli nego on ter tudi danes
menim, da smem z lahkim sercem in
mirno vestjo „Zvonovim“ čitateljem pre-
puščati sodbo, ali sem sè svojim životo-
pisom res žalil ljubezen in poštovanje
do največjega pesnika našega, ali ne.

Fr. Levéc.

VI.

Fr. Levstik.

Da pristoji med odličnimi pesniki in
pisatelji slovenskimi odlično mesto Fr.
Levstiku, to je dobro znano vsakemu
Slovcu, kateri se le kolikaj zanima
za naše slovstvo. Odlično in imenitno
je tudi zadnje mesto. Z Levstikom smo
hoteli končati versto slovenskih pisateljev.

Obširen in korenit spis o njem smo imeli
že v rokah, kar pride pismo iz Ljubljane,
v katerem gosp. Levstik, ki je bil pač
zvedel, kaj se namerava z njim, svojo
željo, naj ga „v miru pustimo“, tako
krepko in določno izreka, da nimamo
poguma in serca ravnati proti želji

njegovi. S tem pa, menimo, vendar ne bomo žalili njegove preskromnosti, da podajemo podobo njegovo slovenskemu občinstvu. Urednik ima svoje dolžnosti

proti občinstvu. Ker obema ne moremo ustreči, izvolili smo to srednjo pot; upamo, da brez zamere!

S.

Pri večerji.

II.

(Konec.)

Leon. Tem bolje, da me že umeješ, ne bode mi treba obširno modrovati, kar ni ne meni ne tebi prijetno. Ti veš, kako jaz ljubim svojega sina, tudi ne sramujem se té ljubezni, saj je vendar tá čut najslajši, najblažji in najčistejši, kar jih more gojiti človeško serce. Veš pa tudi, kako čislam pravo izobraženost, katera obseza um in serce. Kako bi take izobraženosti ne želel tudi svojemu sinu! Ko bi bil kedaj moj sin slaven mož, ponos in radost svojemu narodu, kako bi me to ne veselilo, starega očeta! Ko bi videl, da je moj sin dosegel, kar doseči meni ni bilo dano, ali bi si mogel misliti večje veselje? Vidiš, draga moja, vse to je lepo, ali to ni da bi moralo biti. Nespametno bi bilo, ko bi si ti in jaz v glavo vtepla misel, da najin sin mora to biti. Če se pa nama ne posreči, za kar sva se trudila na vso moč — in koliko ugodnih okolišnosti je potreba, da se doseže ta namen, okolišnosti, katerih nekaj je morebiti v najini roki, večina pa ne — kaj potem? Nesrečna bi se morala čutiti midvá, in srečen bi tudi ne mogel biti najin sin, ko bi videl, da je, če tudi nehotoma, tako varal upanje svojim roditeljem. Ali ko bi tudi dospel do stopinje, katere mu tako želiva, kedó je nama porok, da bi bil tudi srečen, in sreče mu vendar želiva, kaj ne? To je ravno žalostno, to je neka tragična

ironija v človeškem življenji: neka prirojena moč nas žene, zlasti moža, vedno dalje in dalje, miru mu ne dá in pokoja, vedno mu neti hrepenenje, da bi rad vse videl in vedel, kar je in kar je bilo, da tudi goste, temne megle, katere nam zagrinjajo prihodnjost, proderlo bi rado njegovo nemirno oko. Do zadnjega dna hoče priti vsem stvarém, ves svet bi rad obsegel s svojimi hrepenečimi rokami. Iz nižave ga žene skrivna moč vedno više in više; z višave je širji razgled po svetu, po življenji. Ali čim više stopa, tem bolj vidi, kako velik, kako neizmeren je svet. Vednost je pijača, katera nam ne gasi žeje, še bolj nam jo vnema. Kje je tû pokoj, kje je tû zadovoljnost, kje je tû sreča? Ali ne samo to! Čim širji razgled ima človek po življenji, tem bolj vidi, koliko je na svetu terpljenja, nesreče, gorjá! Mož, kateri hoče dospeti do verhunca človeške učenosti in modrosti, bode naj brez serca, ako noče biti neskončno nesrečen.

Ali ni človeku bolje, da ostane v nižavi, da živi v neki otročji nevednosti in nedolžnosti? Jaz vem, da to mora biti tako, kakor je; kako bi drugače razvijalo se in napredovalo človeštvo? Ali ravno to je žalostno, to je, kakor sem rekel, neka tragična ironija v našem življenji. To se meni zdi gotovo: če je kje na svetu sreča domá, po višinah nje-

govih je ne iščimo. Ti me ne bodeš krivo umela, ako ti povem, kako čudno se mi časi godi. Neko trudnost čutim, otožnost me obhaja, nič me noče veseliti. Kolikokrat sem že zavidal moža, ki v deževji in viharji na voglu stoji ter čaka, da mu kedó migne ter kak posel izroči. Ko je dan in trud končan, napoti se zadovoljen in vesel sê svojim malim zaslužkom proti domu, kjer ga čakajo žena in otroci; lačni otroci, se vé da, to je pravo! Káko veselje videti, kakó se jim švetijo oči od radosti in sreče, ko se jim postavi na mizo skromna večerja! In tako dan na dán! Danes sem videl, domóv gredé, moža, ki je sedel na tléh z luncem med koleni. Iz njega je zajemal z veliko leseno žlico káj ne vém; ali kako mu je šlo

kosilo v slast, to se mu je bralo sê široko-ličnega obraza. Žena in mala hčerka ste ga pa gledali! — Ali ima cesar tako kosilo? Meni se zdi, da ne. Zdi, to je prava beseda. Taki ljudje se zdé nam srečni, mi morebiti pa njim — —

Glej, glej, kako sem nocoj zgovoren! Toliko besed, pa vendar nisem prav za prav povedal, kar sem hotel. Hotel sem reči —

Kamila. Ali res meniš, da mi je treba še 'razlaganja? Kar je volja božja, zgódi se z najinim otrokom. — Glej ga, kako je truden zaspál nad svojo igračo.

Leon. Med mojim modrim govorom! O srečen, da ga še ne ume, da ne še, kaj je skerb, da ne sluti še kaj je življenje. To je morebiti edina prava sreča na sveti!

B. M.

9. Vojakove nevéste poroka.

Venec sem poróčni vila,
Nád na njem sîjal je žár;
A kedáj ga bom nosila
Z žaročencem pred oltár?

Nade mertve, vene venec,
Z njim jaz venem in bledím;
Daleč moj je zaročenec,
Jaz odpravljam se za njím.

Kaj vam pravim, mati moja.
Ne jokájte za menój:
Saj v deželo grem pokoja,
Kliče ženin me sabój.

Z vencem mi ovijte glavo,
Z biserji pa belí vrát.
Dajte svilno mí oprávo
In na róko perstan zlát.

Skličite mi tovaršice,
Kar jih šteje naša vás,
Z mano naj zvesté družice
Zdaj se veselé na glás.

Drevi pojdemo k poróki,
Ko bo polno zvezd nebó;
Tam na zvezdnatem obóki
Čaka me sercé zvestó.

Tam se v veke bom združila
Z njim, ki bil je tod mí vzét:
Kar je britka smert ločila,
Mila smert zedini spet!

Boja n.

S p o m i n i s p o t a.

(Dalje.)

Sisek kmalu izgine našim očem, pozdravlja nas še častni Stari grad, stoječ ob vodi, nekoliko niže pod njim se pa zopet sestanemo sè Savo, našo staro znanko, kateri se izročamo mirne vesti.

Toda govorimo po pravici! Te naše dobre znanke tukaj ne moremo biti nič prav veseli. Kakor smo se popreje veselili vožnje po njej, tako hitro nam je ta jela presédati. Ne samo da je naša dobra prijateljica jako umazana in lena, temveč je tudi za čudo suhoparna in dolgočasna. Teh napák sicer res ni ona toliko kriva, kolikor kraj, po katerih teče. Po eni strani vse ravnó, po drugi pa hribov ní; torej nikjer nič tistega, kar se „okolica“ imenuje. Kar te pa pri vsem tem še največ jezi, je to, da celó tega „niča“ ne moreš videti, kajti Sava teče — sosebno ob mali vodi — v tako globokem koritu, da s krova ne vidiš drugzega, nego sterm, rujavo-sivkast breg na desni, in sterm, sivo-rujavkast breg na levi strani, oba pa sta zgoraj enolično obrastena sivkastim verbovim in topólovim germovjem. Človek bi moral namesto živcev imeti dréte, da bi to vedno eno in isto mogel gledati ure, ter bi poleg tega ostal ravnodušen. S perva je še nekaj vasi ob vodi, vozi se mimo Topolovca, Preloščice, Gošč, Kratečkega, Lonje, kjer se vsaj vidi kaka ženska peróča na Savi ali ribo čistéča. Od Lonje dalje preneha tudi to, vso dolgo pot do Jesenovca, kjer je perva postaja, in zopet od Jesenovca do druge postaje, Stare Gradške, vidiš samo germ, vodo in nebo. Verh tega dolgočasa pa dela Sava še čudno zapletene ključe in

klobasaste ovinke, ki bi celó glasovitemu Mejandru ne bili na sramoto. Zdvojil bi!

Nasproti Jesenovca pri selu Ustica pri-teka Savi od juga reka Una, in odtod počenši je desni breg bosenska zemlja. Žalostna zemlja! Ako jo gledaš z broda, dozdeva se ti, kakor da so jej prebivalci izumerli, le poredkoma ugledaš kako kočó, „zvezano s tertó, s kolom podperto“, in pred njo kacega človeka, razcapanega, kakor bi bilo vanj treščilo. Tej pusti in prazni okolici prav dobro pristóji merhojedi jastreb, ki tú ali tám zaníkerno sedí na kacem panji in pomižkujoč prebavlja; ostuden porok, da tukaj pričjenja turško gospodarstvo in turška nesnaga, po kateri se páse. Kako dobrodejna prikazen proti temu topemu merharju je dolgoπέta roda (štorklja), stoječa ondi na vegastem slemenu poleg svojega gnezda, iz katerega kukata dva mlada velekljuna. Tudi tukaj išče ta prijazna tica pred vsem človekovo družbo.

Časih nas sreča kaka ladija, vozeča žito, suhe sljive ali doge v Sisek, in po njej pride nekoliko premembe v našo enolično vožnjo. Ker plavajo proti vodi, mora jih vleči ali párník ali živina. Ta pa, ki se nam bliža zdaj, je ladija bósenska. Nje ne vleče niti párník niti živina. Kedó pa? Ali gre sama ob sebi? Ne, vleče jo „raja“. Bolje nego dolg opis osvetljuje nam ta ladija žalostne razmere, v katerih je Slovan živel stoletja in v bitnosti živi še dandenes, gažen od Turka in poturčenega brata. Spredej na krovu sedí mogočno v bogati obleki mlad Turek, v zavesti svoje vzvišenosti nad „kaurinom“, gleda necim prezi-

ranjem sim prek na nas ter zadovoljno spušča dim iz dolzega dragocenega čibuka. Ladijo vleče kacih dvanajst mož, vpreženih v verv, kakor črna živina. Gologlavi, bosí in polu goli napenjajo se ti ljudje ob slabi hrani ves dan po solnci dežji in vetru. Ne vem, če je mogoče najti kje stvora, ustvarjenega po božji sliki in priliki, ki bi bil vrednejši našega pomilovanja, nego je ta „raja“. Galijótu, ki vlači težko verigo za sebo, je usoda milejša, da ne govorim o hudodelcih po naših kaznilnicah. Potem stoprav, ako si ga videl po dnevi pri tacem delu, umel boš zvečer njegov do zdvojnosti tužni o-o-o-o-oj, ki se brez konca in kraja ponavlja za vsako versto njegove pesmi, tedaj ti pojde ta glas kakor rezno jeklo skozi dušo. In vendar ga je Evropa poslušala stoletja, ne da bi se bila genila.

Od Jesenovca se vozimo uže nekoliko ur, a okolica se še zmerom neče spremeniti na bolje. Da jej ubežimo, ukrenemo ostaviti párník v Stari Gradiški ter po suhem nadaljevati pot po Slavoniji. Veseli torej pozdravljamo visoke minarete, ki so se nam zdaj pokazali v popoldanjem solnci. To so namreč minareti Turške Gradiške ali Berbera, kakor jo Turci imenujejo. Njej nasproti leži na hervaški strani Stara Gradiška. Stopivši na suho hitro vidimo, da nas tudi ta kraj ne bode mogel na dolgo zanimati. Prav pameten se nam je torej zdel mož, ki je zdajci stopil pred nas ter nam se ponudil za voznika do Lipíka, izprosilvi si samo malo urico za pripravo. To nam je baš po volji, v tem si mesto lahko ogledamo. Vem, da tega ali onega iz družbe mika, pogledati si turški Berber, ali zagotavljam vas, da zarad njega ni vredno tukaj prenočevati, in pri drugi

priliki vam povém kakšen je. Naša Gradiška je dosti močna, dasi majhna terdnjava, imajoča dvojna vrata. Največe hiše v njej so vojašnica in druga vojništvu potrebna poslopja. Razen nekaterih drugih hiš stojite tu dve cerkvi, katoliška namreč in pravoslavna. Zunaj terdnjave raztéza se ob Savi versta večidel lesenih hiš. Na vhodu v terdnjavo stoji neka kapela, kakor so mi pravili, grobnica necega turškega svetnika, kateremu se hodijo pobožni Turki z bližnjih in daljnjih krajev poklanjat.

Od Gradiške vozimo se nekaj časa še po ravnem polji, od Okučan dalje pa začnemo iti v breg. V večernem hladu gre potem pot časi po berdovitem svetu, časi po prijaznih dolih pod razvalinami Bele stene. Ta kos denšnjega pota odškoduje nas vsaj nekoliko za dólčas na Savi. Precej pozno v mraku dospemo do glasovitih Lipíških toplic.

Hervaska zemlja je blagoslovljena z lekovitimi toplicami in rúdnimi vreli. Toliko in tako obilnih vročih izvirov ni lahko najti tako na blizu skupaj, kakor so na primer v krasnem hervaškem Zagórji Toplice Varaždinske, Krápinske, Sútinske in Stúbiške; zatem so glasovite toplice Lipíške in blizu njih toplice Daruvárske v Slavoniji, na dalje toplice Topuske v banski krajini in naposled še Leščánske blizu Karlovca. Te toplice so većinoma lahke ali indiferentne, samo Varaždinske so žeplene in Lipíške jodovnate. Najvročejše so Topuske (61° C.), za njimi Stúbiške (58° C.), potem Varaždinske (57° C.), Lipíške 47° C.), Daruvárske (47° C.), Krápinske (40° C.) in naposled Sútinske in Leščánske (36° C.). Kar se tiče obilnosti vode, je povsod velika, tako dajó na pr. Toplice Krapinske v 24 urah 45.000 hektolitrov vode, Va-

raždinske 40.000 hektolitrov in Lipiške 17.000 hektolitrov.

Da ti zdravilni vreli vró kje drugje, bili bi tem krajem neusahljiv vir blagostanju in dežela bi iz njih lahko uživala lepe koristi.. Razumeje se, da bi tudi Hervaški bile v prid, ako bi se za nje kaj storilo. Ali storilo se je prav malo ali nič, in takó veliko občinstvo, ki po kopeljih išče zdravja in zabave, zná hervaske toplice jedva po imenu, izvzemši morebiti Varaždinske, Krápinske in Lipiške. Varaždinskim se je slava razslúla úže za starih Rimljanov, ki so jih imenovali „Aquae Jassae“; Krápinske povzdignile so se zadnjih let, ko jih je razumen tujec dobil v roke; Lipiške so pa glede množine joda perve te verste v Evropi, ali ljudje, ki bi jih potrebovali, hodijo vendar rajši v Kreuznach, Heilbrunn, Hall i. t. d.

Vse hervaske toplice ležé z nerók, daleč od železnic in od glavnih prometnih cest. V katerekoli hervaske toplice si se namenil, moraš več ur daleč voziti se po slabih cestah, ki ti ves drob do dobrega premešajo. Ako potuješ v Topusko, Lipik ali Daruvar, kratkočasil te bode voznik — ako se razumeta — s pripovedkami o razbojnikih in razbojstvih, ki so se zadnjega časa zgajala na tej cesti. Te pripovedke imajo to dobro stran, da človek, dospévši v toplice potert na duši in na telesu, hitro pozabi trude in težave dolzega pota ter se veseli, da je „brez večé nesreče“ prišel v toplice. Ali tudi to veselje mu zopet gine malo po malo, ko vidi, da razen zdravilne vode ne najde nikakeršne lágoti in nič onih naprav, ki si jih je po drugod človek izmislil gostom v zabavo in razveselovanje. Zato videvamo po hervaških

toplicah največ domačo kmečko in malo gospodo iz bližnjih mest.

Največ pa oživljajo hervaske toplice kmetje iz okolice, kakor tudi obertniki in mali posestniki iz bližnjih hervaških in slovenskih mest in tergov, sploh ljudje, ki so željni ob majhenem potrošku užiti se toplic do dobrega. Vsem tem gostom „huda kri ne dá mirú“, a v toplice prihajajo s polno čutoro in do verha natlačeno torbo. Prihajajo pa samo na dva, tri dni, da si dadó tu „roge“ staviti. Za leseno ograjo pod streho za silo gaté se tu moški in ženske, vsak nosi na svojem grešnem telesu po nekoliko „rogov“ in voda iz toplic odteka kervava, liki iz mesnice. Človek mora biti dobrih živcev gospodar, da more to kervavo kopelj delj časa gledati.

Temu, kedor vé, kaj je kri človeškemu telesu, mora biti samo žal, da se tukaj tega dragocenega toka na vedra preceja in izgublja z vodo. In navadno so tó taki ljudje, kateri bi kervi „kervavo“ potrebovali, ako bi jim jo človek mogel dati, a ne, da bi jim jo še jemal. Ali govóri jim, kolikor ti drago, na konci konca vendar poreče vsak, da ima „prehudo kri“, in da mu preje ne odleže, predno je ní nekoliko odtočil. Potem ima mír, k letu pa gotovo zopet pride, ker mu je úže „život na to navajen“, in ker vé, da bi hudo obolel, ako bi katerega leta izostal. Ti ljudje so najboljši gósti hervaških toplic in „topliškega zdravnika“. V Stúbiške Toplice prihaja na leto kacih 30 gostov na delj časa, a 3000 kmetov, ki si dadó roge staviti, v Krápinskih Toplicah štejejo na 2800 odličnih gostov 20.000 kmetov, v Varaždinskih pa na 1400 gospode celó 26.000 kervavečih rogonosov. Takó slove poročilo za 1875. leto.

Zadnja pravda Zvonova.

V prihodnjem letu in sploh od zdaj za naprej bi jaz rad mir imel. S tem nočem reči, da prosim slovenske časnike, naj me v miru pusté. Bog ne daj; oni naj delajo kakor jim drago; napadajo naj me, sujejo, ščipljejo, kakor se kateremu zdi potrebno; jaz se jim ne ganem več. Prepričal sem se, da z mojimi čestitimi rojaki ni mirne diskusije. Povsod se vpleta oseba in naposled je vse samo osebno; to se meni gnjusi.

Časnikom, ki se dergnejo ob „Zvon“, pridružil se je zadnje dni tudi „Učiteljski tovariš“. Čestiti bralec se morda spominja, da sem nekda, govoreč o g. Tomšičevih „Dragoljubcih“ izprožil vprašanje, katero se meni jako imenitno zdi, kako namreč pisati knjige za našo mladino. Rad bi bil videl, ko bi se bila vnela o tem prav živahna diskusija. Res se je oglasil v „Učiteljskem tovarišu“ neki g. „Stric“. Dela se, kakor da bi hotel braniti „Dragoljubce“, katerih pa ni nihče napadal, — „Zvon“ sam je prav pohvalno o njih govoril — in tako pride na moje besede. Da g. „Stric“ teh mojih beséd ni prav razumel, da jih sploh čisto nič ni razumel, za to ne more on nič. Iz tega, kar odgovarja mojim besedam, je razvidno, da on ni ustvarjen za taka vprašanja; prav pošten krojač je lahko ali pa še kaj višjega, a take stvari niso za njegovo glavo. Za take glave tudi niso pisane moje besede. To mu torej rad odpušcam. Ne lepo je pa to, da s pedagoškega

polja, katerega ni tako vaje, takoj vdari na vérsko polje, kjer se bolj, kjer se prav domačega čuti. In pa — tista gerda navada pri nas — s perstom kaže name. Kedór ne pozna mene, ne spisov mojih, káko podoba o meni si mora posneti iz tega, kar piše g. „Stric“? Ták jaz nisem, kakoršnega me dela moj čestiti nasprotnik; to nisem jaz, to je neko strášilo, katero si je g. Stric naredil iz slame in starih cúnj, da udriha pogumno po njem. Temu gospodu ne besede!

Besedo pa, poslednjo, naši čestiti duhovščini, prav kratko! Meni se zdi, da táko ravnanje ni pametno. Mi imamo vkupnega sovražnika, ta je, recimo mu: materijalizem ali židovstvo ali krivo liberalstvo, to je precej vse enako! Jaz in moj list zastopava, da rabim zopet eno besedo: idealizem. Kedor ni še tega posnel iz mojih spisov, z njim ne govorim. Nekaj enakega pa zastopa, če se ne motim, tudi duhovstvo; samo da gré ono še malo dalje. Sursum corda! to je geslo njemu in meni. Jaz menim torej, da bi si bila midva lahko prav poštena zaveznika. Samo — draziti ne po nepotrebnem! Svoražnik, o katerem govorim, je tako močán, da je treba združiti vse moči zoper njega. Imamo pa tudi še drugega vkupnega sovražnika, katerega mi ni treba imenovati. Bodimo torej zložni, kolikor nam dopuščajo naša načela!

S.

P o g o v o r i.

XXIII.

Brez podob torej bode izhajal „Zvon“ prihodnje leto. To je nekaj; ali ta obljuba je samo negativna, kaj naj obetam svojim rojakom pozitivnega, da jim priporočim svoj list? Kaj hranim na dnu svoje zakladnice posebnega, da bi utegnilo iznenaditi, osupniti svet? S červom na ternku se vabijo ribe, z bučami senice v past, kje je Zvonova „vada“, da mu privabi lepo versto naročnikov? Naravnost bodi rečeno, da jaz nimam take „pièce de résistance“, kakoršno je tako potrebno kazati občinstvu, ko se bliža novo leto. Do zdaj nimam še nič takega — morebiti kaj pride.

Jaz bi bil prav vesel, ko bi mi kaj takega prišlo in mnogo! Romanopisci nam pravijo, da luč, predno ugasne in solnce, predno zaide, še enkrat krepko zasveti. Tako naj bi tudi „Zvon“, predno umolkne na večno, še enkrat prav krepko zapel; to je moja serčna želja. Da bi se mi izpolnila! To bi bil najboljši „teatralni efekt“. Posloviti se je treba tako, da ljudje človeka pogrešajo, da si ga nazaj želé, ne pa da zdihnejo iz olajšanega serca: Hvalo Bogu, da je šel, dolgočasnik! V dobrem spominu bi ostal rad „Zvon“ pri svojih bralcih; to menda ni prepovedano samoljubje.

Da se mi to kolikor toliko posreči, bodem si prizadeval sam po svoji moči. Ali to je malo. Svoje, ali recimo raji: „Zvonove“ prijatelje prosim — saj menda jih je vendar še kaj, naj mi pridejo blagovoljno na pomoč, da častno končamo kakor smo častno začeli. Pa ne samo njih, vse slovenske pisatelje uljudno vabim, naj me podpirajo s svojimi spisi. Kakošni spisi ugajajo „Zvonu“, to je raz-

vidno nekaj iz samega lista, nekaj iz tega, kar je bilo že večkrat na tem mestu rečeno. Posebno ne bodem nikogar vabil in prosil.

Še eno besedo bi rad izpregovoril z neko posebno versto móž; sam ne vem prav, ali naj bi jih imenoval Zvonove prijatelje ali neprijatelje. Prihajajo mi namreč dopisi, brez imena, seveda, precej enacega duha, kakor da bi bili iz enega peresa, čudnega duha! To seveda je móž vselej velik rodoljub, navdušen za slovensko slovstvo. Tudi mene ne zaničuje ravno, časi se mi še prav prijaznega dela, prav priljudno govori z menoj kakor kaka „ekscelencija“, kader je dobre volje, na ramo poterka kakemu svojemu „kancelistu“. Tudi jaz, méni, koristil bi lahko kaj slovenskemu slovstvu, saj nisem ravno tako napačen človek, in ne dá se tajiti, da imam to in ono spretnost, samo — ko bi tako in tako, ne tako in tako; ko bi posnemal tega in onega, ne pa svojeglavno hodil po svojih potih, po katerih Slovenci nočejo ali ne smejo za menoj. Raztrese mi na mizo polno košaro najboljših svetov, najlepših naukov, tako da jih imam lahko za vse leto dovolj. Vse to pa je osoljeno z neko — hudobnostjo ne morem reči, to bi bilo morebiti preveč, recimo torej: z neko malicijoznostjo. Vidi se móžu, da bi rad prav uljudno, prav prijazno in omikano z menoj govoril, zraven pa zbodel me, kolikorkrat moči in kjer méni, da bi me najbolj bolelo; ne z bodalom, seveda, kaj takega se ne smé, to je gréh; ali tako le malo s šivanko ali kakim enakim orodjem, to bi ne utegnilo škoditi, še prav zdravo bó

možu, če se mu malo pušča. Taki dopisi so tako čudni, da človek res ne vé prav, kaj naj bi mislil o njih; zdaj se mu zdé taki, zdaj taki, po tem kakor jih pogleda od té ali óne strani. Za to sem dejal, da ne vem, ali so možje, kateri mi tako pišejo, moji prijatelji ali neprijatelji. Vendar to naj bode, kakor je že; kedor svet pozná, vé, da ta razloček ni tako velik, kakor si mislijo neizkušene, nedolžne dušice. Bodi si iz dobrega ali slabega namena rečeno, kar se mi pravi, to je gotovo, da se nahaja med plevami mnogo dobro zerno. Človek mora biti pravičen tudi sê svojimi sovražniki in tudi hvaležen naj jim bode za vsako dobro besedo. In da sem jaz ták ali da si vsaj prizadevam ták biti, temu dokaz je, da prosim, prijazno prosim tiste može, naj me ne podpirajo samo z besedo, nego tudi z dejanjem. Tako dobro vedó, kake spise naj bi prinašal „Zvon“, in očitajo mu, zakaj jih ne prinaša. Ali mENDá menijo, da jih jaz imam na izbiro, samo da jih nočem pustiti na dan, Bog vedi iz kakega namena? Naj mi verjemó, da se motijo. Jaz jih res nimam, in ko bi jih imel, gotovo bi rad z njimi razveselil slovensko občinstvo. Kaj pa, ko bi sami pomogli? Mordá hranijo oni take spise, ali jih pa spišejo lahko, če hočejo. Če je tako, le sem z njimi, vesel jih bom, naj mi pridejo od Petra ali Pavla. Če pa sami ne morejo ali nočejo, morebiti poznajo ljudi, kateri so zmožni pisati v takem duhu, tudi dobro; naj jih nagovarjajo, izpodbujajo, da se ganejo in pokažejo, kaj morejo in znajo: „Zvon“ bode hvaležen njim in njih pokroviteljem.

Naj me nihče krivo ne umé. S tem nikakor nočem reči, kar se pri nas tako pogosto sliši, da nima pravice soditi.

kedor ne more sam kaj boljšega spraviti na dan. Jaz bi le rad vse poskusil, da dobim „Zvonu“ dobrih, jedernatih spisov, pisanih v pravem slovanskem duhu, spisov, kakoršni se po pravici zahtevajo od dobrega slovenskega leposlovnega lista.

Vem, kaj se mi poreče na to: Zakaj pa ne pišeš sam? Saj veš, kako je treba pisati, in ko bi ne vedel sam, povedalo se ti je dovolj jasno in to ne samo enkrat. Na to bi se dalo mnogo odgovoriti. Rekel bi lahko, da sem jaz samo ali vsaj v prvi versti urednik listu; urednik je že storil svojo dolžnost, ako dobro ureduje, kar se mu je poslalo. Saj tudi pri gledišči ni treba ravnatelju, da bi bil sam dober igralec; treba mu je skerbeti za dobre moči in té mu je umno voditi. Todá ta prilika bi se dala tudi nekoliko proti meni obrniti. Po tem takem bi bila tudi moja dolžnost skerbeti za dobre moči. Kako naj se izkopljem iz té zadrege? Rekel bi lahko, da je to vendar malo drugače. Ali tega jaz ne pravim, raji rečem, kar se mi zdi bolj moško in pošteno: Res je tako, in če tega ne morem, kaj mi je storiti? V takem slučaju mož očitno spozna pred svetom: Non possumus in — zapre svojo prodajalnico. To hočem tudi jaz. O tem bom skoraj obširneje govoril, prej naj končam, kar sem ravno začel.

Sam naj pišem, dobro! Saj bi rad, in nekaj sem tudi, kakor znano. Ali jaz sem samo ena moč, taka ali taka; eden ne more vsega; tako vseobsežnih móž je malo, da bi mogli pisati tako mnogoverstne stvari, kakoršnih zahtéva leposloven list. To pa ni še vse, zdaj pride glavna točka. Mnogo neprijetnosti in težáv ima pisateljski stan. Če ima človek že dobre misli, kako težko je

dati jim primérno obliko, dati jim življenje! In to zlasti v jeziku, kateri je še v prvi dobi svojega razvoja, kateri ni že tako izobražen, da sam za pisatelja misli, kakor pravi pesnik o nemškem jeziku. Kako redkokrat se zgodi resnemu pisatelju, da je sam s seboj zadovoljen! Kako često vidi, da se mu ni posrečilo, kar je nameraval; da ni povedal kar je hotel in kakor je hotel! To je hudo, to je bridko! Ali še huje, še bridkejše je pisatelju, ako spozna, da njegovo mišljenje in njegova pisava ne ugaja občinstvu, kateremu piše; ako vidi, da ima narod njegov druge nazore o bistvenih vprašanjih človeškega življenja; ako mu je jasno, da je sam na svojem potu, da nima svojega naroda za sábo. To je žalostno, to je poštemu pisatelju prava, istinita nesreča. Ko se ozrè nazaj na svoje prejšnje delovanje in si mora reči: „Glej, vse to je zastoj, izgubljen je ves tvoj trud; kar si pisal bolje bi bilo ostalo nepisano; zakaj nisi svojega časa bolje porabil“! Ali ni to bridko? Slava, častno ime? Jaz ne vem, kako more taka zlata pena mikati pametnega moža v zrelih letih. Ali ljudje, ali moji rojaki res ne morejo misliti si, da je še kaj blažjega, kar človeka vodi in izpodbuja v javnem delovanji? Žalostno sodbo s tem izrekajo o človeški naravi. Jaz imam o tem drugo mnenje, in to me tolaži.

In tolažbe sem res potreben. Žalostno stanje pisateljevo, katero sem ravnokar opisal, stanje je moje. Jaz ne morem videti v serca svojim rojakom, tudi govoriti ne morem z vsakim, da bi zvedel kaj misli o mojem pisateljevanji: soditi morem samo po tem, kar se mi poroča, kar se mi piše. In zlasti piše se mi prav pridno. Tu ne govorim o takih

ljudéh, ki iz gole zlovoljnosti ali prirojene podlosti človeka z blatom ometa-vajo; v mislih imam posebno gori ome-njene može. Tako sem dobil pred nekimi dnevi pismo od nekega gospoda — duhovnega, kakor vse kaže — v katerem se mi sè slabo prikrivano škodo-željnostjo, da se „Zvonu“ tako slabo godi, precej naravnost pravi, da slovenski narod noče o meni in moji pisavi nič več vedeti. Pisava moja mu je premalo krepka, jedernata, preveč je raztegnena, in kar je pač najhuje, vse kar jaz pišem, je strašno sentimentalno! Oj vi ljubi moji slovenski rojaki, kako ste vi hipoma izbirčni postali! Kako ste vi strašno razvajeni! Tu se spominjam Goethejevih besed:

Najboljšega pač niso vajeni,
A brali so strašno veliko!

Ne, drugi del se ne dá obrniti na moje rojake. — To je samo en glas, a ne edini. Vsa znamenja kažejo, da jaz res sè svojim mišljenjem in pisanjem ne ugajam svojim rojakom. Njihova načela in moja sò si preveč navskriž, moj okus ni njih okus. Ta misel ni taka, da bi človeka izpodbujala na veselo delovanje. Meni se zdi, da bi lahko mnogokaj spisal, kar bi bilo branja vredno — vsaj glavo imam polno predmetov in načertov — ali pameten človek vendar ne piše, da bi potem sam bral kar je spisal; jaz vsaj nimam časa za tako zabavo. Jaz sem že preveč v letih, da bi se mogel izpreobrniti in prenarediti. Moja načela, nazori moji o življenji, o umetnosti, o vse bistvenih vprašanjih, moja pisava: vse to je že tako uterjeno, da se ne dá premeniti in prestvariti. Jaz nisem „žurnalist“, ki piše danes tako, jutri tako, kakor ravno „moda“ zahteva. Brez zamere torej, čestiti rojaki moji,

brez sovraštva; vaša pota in moja gredó na razen. Bog vam pošlji mnogo dobrih pisateljev; nihče jih ne bo tako vesel kakor ravno jaz, ki tako rad kaj lepega berem, zlasti v mojem še vedno milem in dragem mi domačem jeziku. — —

Zdaj se mi je še opravičiti, zakaj svojega lista že zdaj ne ustavim, kar bi bilo pač zame samega najkoristnejše. To je tako. Jaz še vedno menim, kar sem že tolikokrat rekel, da Slovenci potrebujemo leposlovnega lista. Ako bi jaz zdaj, ko sem izprevidel, da nima „Zvon“ več prave podloge med mojimi rojaki, kar mahoma z nekim „teatralnim efektom“, vrata zaloputnil, rekoč: Dovolj! — ako bi, pravim, to storil, bati se je, da bi stvar, enkrat pretergana, za zmérom ne zaspala. Jaz menim torej tako: Eno leto naj izhaja še „Zvon“, v tem času pa naj moji rojaki resno premislujejo in preudarjajo, kako je ustanoviti nov list, in o konci prihodnjega leta naj bode že vse gotovo! Jaz menim, da pravo mesto, kjer naj bi izhajal novi list, je vendar le Ljubljana — sposobnih móž je tam dovolj, in vsega česar je treba. In ko bomo prvič pisali — 1881 pozdravimo z veseljem in navdušenjem lepi novi leposlovni list slovenski, pravi „naše gore list“, rekoč: „Le roi est mort, vive le roi“, ali pa kako drugače. Sedanjega Zvona urednik gotovo ne bode med zadnjimi naročniki novega lista.

To se mi zdi pametno in pošteno. „Clara pacta, boni amici“. Brez kake bridkosti se mislim posloviti od svojega

občinstva. Delal sem, dokler sem mogel, kakor sem vedel in znal; umakniti se hočem mlajšim močém. Vsak toliko, kolikor sem jaz; pa bo že nekaj. Zaslužil sem pokoj, „otium cum dignitate“, ali pa tudi sine dignitate; pokoj je vendar le pokoj. Lepo naj se razvija slovensko slovstvo, spremljale je bodo vedno moje serčne želje.

Ta „pogovor“ se je raztegnil precej čez svoje navadne meje. Čestiti moji bralci naj mi oprosté to gostobesednost, pomislijo naj, da je ta „pogovor“ zadnji, vedó naj, da se ne bodem z njimi več pogovarjal. Pogovorov je tudi konec!
S.

Vabilo.

V prihodnjem letu bode izhajal „Zvon“ brez podob. Naročnina znaša za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl. in se pošilja: *Wien, VIII., Lange Gasse 44.* Ako kedó prvo številko na ogled dobi in nima volje naročiti se na list, ni mu treba nazaj pošiljati poslane številke; s tem, da ne pošlje naročnine, izrekel je že, da noče biti Zvonov naročnik; kakih sitnosti se mu ni bati.
S.

Kazalo in zavitek za ta letnik se razpošlje čč. naročnikom s 1. številko prihodnjega leta.

Poprava. V zadnji štev. so besede v 1. verzu pesmi: „Po bitvi“ po pomoti prestavljene. Verz naj slóve tako: To bil je vihar, to bil je vihar.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gold. za vse leto. 2 50 za pol leta; Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, VIII., Lange Gasse 44.